

DOI: 10.33270/02263101.3
УДК 001.102:351.751

ВОВК Вікторія*

доктор юридичних наук, професор, професор кафедри теорії та історії держави і права Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова
29000, вул. Героїв Майдану, 8, м. Хмельницький, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0588-2095>

«Забруднена інформація» та фейкові новини

Анотація. Статтю присвячено актуальним проблемам сучасного інформаційного простору та питанням розуміння феномену неправдивої/шкідливої інформації. Зауважено, що на позначення такої інформації ще не запропоновано єдиного терміна, а тому більшість англomовних учених послуговується парасольковим терміном «забруднена інформація». У статті висвітлено змістове наповнення цього поняття. Доведено, що феномен «забрудненої інформації» є побічним ефектом цифрової епохи. Увагу зосереджено на питанні диференціації «забрудненої інформації» та фейкових новин. На основі аналізу англomовних джерел з'ясовано, що поняття «фейкові новини» є оксюмороном, оскільки, за своїм значенням, вони підривають довіру до правдивості новин. Акцентовано на причинах не послуговуватися терміном «фейкові новини»: по-перше, він широко застосовується в політичній сфері для забезпечення інтересів політиків і політичних партій, по-друге, не охоплює весь обсяг неправдивої, сфабрикованої, спотвореної та маніпулятивної інформації, яка є в інформаційному просторі. Визначено, що поняття «забруднена інформація» має негативну конотацію, оскільки позначає таку інформацію, яка, з одного боку, здатна завдати шкоди, формуючи небажані й небезпечні погляди та переконання у споживачів; а з іншого – засмічує інформаційне поле. Виокремлено основні причини її появи: досягнення політичної мети, здобуття перемоги в умовах відкритої та прихованої агресії, бажання одержання грошову винагороду; пропаганда; прагнення сатириків розважити аудиторію або донести до аудиторії певний меседж (інколи ці два аспекти поєднуються); розмивання меж між новинним і розважальним контентом. «Забруднена інформація» поширюється транстериторіально завдяки технологічній простоті копіювання, репостингу, переходу за посиланнями тощо. Основними її видами є: дезінформація, помилкова інформація, зловмисна інформація. В умовах ведення мережевої війни «забруднена інформація» може використовуватися як різновид інформаційної зброї для одержання переваги. У статті зазначено, які засоби й інструменти протистояння їй є дієвими й недієвими.

Ключові слова: інформація; «забруднена інформація»; шкода; фейкові новини; пропаганда; дезінформація; маніпуляція; наратив; безпека; національна безпека.

Історія статті:

Отримано: 16.03.2026
Прийнято: 20.04.2026
Опубліковано: 29.05.2026

Рекомендоване посилання:

Вовк В. «Забруднена інформація» та фейкові новини. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2026. № 1 (31). С. 25–31. DOI: 10.33270/02263101.3

*Відповідальний автор

© Вовк В., 2026. This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)

Вступ

До кінця XX століття новини та інформаційний контент, який пропонувався споживачеві, сприймалися, за замовчуванням, як правдиві та як такі, що адекватно висвітлюють події та відображають реальність. З настанням інформаційної ери змінилися форми та способи поширення інформації, зокрема й новинної. Але водночас доступ до мережі Інтернет надає необмежені можливості в споживанні й поширенні інформації, яка не завжди є правдивою. Крім того, сучасне вільне поводження з інформацією також пов'язане з її кількісною характеристикою. Частина інформації є позитивною за своїм змістом, частина – неправдивою або такою, яка є шкідливою чи нав'язливою. На позначення «некорисної» інформації в англійськомовних наукових джерелах усе частіше використовується термін «information disorder», який українською можна перекласти як «забруднена інформація», «інформаційний бруд», «інформаційний безлад», «інформаційний шум», «інформаційний розлад». У межах цієї статті ми будемо послуговуватися терміном «забруднена інформація».

Питання «забрудненої інформації» висвітлювали у своїх працях такі дослідники, як: К. Уордл, Х. Дерахшан (2017), які запропонували вживати парасольковий термін «information disorder» на позначення всієї шкідливо-відволікаючої інформації, яка є в інформаційному просторі, а також зосередили увагу на дослідженні її методологічних і видових аспектів; Й. Морс і Т. Пратт (2025), які вивчали «забруднену інформацію» в контексті теорії споживання та глобальної політики; К. Розгон'ї (2020), яка аналізує роль «забрудненої інформації» в політичній сфері, зокрема у виборчому процесі; Н. Кендел (2020), який досліджує сприйняття й поширення «забрудненої інформації» представниками різних груп населення.

Щодо українських наукових розвідок, присвячених «забрудненій інформації», то ця тема наразі не є популярною. Українські дослідники здебільшого послуговуються термінами «фейкові новини» та «фейк» і досліджують їх передусім у контексті питань, пов'язаних з національною безпекою¹: Н. Атаманова (2023), Р. Черниш (2019), Б. Гривнак, І. Лопушанський, І. Сапіжак (2024).

Матеріали і методи

Мета статті полягає у висвітленні особливостей такого явища сучасності, як «забруднена інформація», та у з'ясуванні аспектів її впливу на споживача. Складність дослідження феномену

«забрудненої інформації» полягає в тому, що він є багатовимірним, а тому виходить за межі монодисциплінарних досліджень. У конкретних дисциплінарних межах «забруднена інформація» досліджується фрагментарно, унаслідок чого, як зауважує Й. Аджуар (2025), формуються ключові питання щодо когерентності, ефективності й потенційних небажаних наслідків. Правознавці зосереджують увагу на точності визначень і механізмах застосування, політологи – на динаміці влади та наслідках для демократії, а епістемологи досліджують процеси формування знань і структуру довіри (Aguilar, 2025, p. 3). Тому для дослідження явища «забрудненої інформації» слід застосовувати міждисциплінарний підхід.

Увесь масив «забрудненої інформації» умовно можна поділити на два види:

– інформація, яка може завдати шкоди (неправдива, спотворена, сфабрикована тощо). Це такий інформаційний масив, який не завжди має позитивний і правдивий зміст, а інколи його цілеспрямовано використовують для досягнення певної мети, він є деструктивним і таким, що здатен завдати шкоди;

– інформація, яка відволікає, засмічує інформаційний простір (спам, реклама тощо). Це та інформація, яка не є корисною, практичною або потрібною. Вона перенасичує інформаційний простір унаслідок своєї «низької вартості й легкості споживання та створення блогів, відео, твітів та інших одиниць інформації, зокрема мемів» (Hilary, & Dumebi, 2021).

Результати й обговорення

Сучасність, на відміну від попередніх епох, характеризується глобальністю інформаційного середовища, яке є досить динамічним і постійно зазнає значних змін. Причому «цифрові технології, завдяки своїй усеохопності та глибокій інтеграції в повсякденне життя, мають унікальну здатність формувати наші звички, очікування й цінності. Вони створюють нові форми соціальних взаємодій, трансформують наше розуміння приватності, ідентичності й автономії» (Pavlova, & Pavlov, 2025, p. 92).

Традиційні медіа (у звичному паперовому, теле- або радіоформаті), починаючи з кінця XX століття, втрачають значущість серед споживачів, поступаючись нетрадиційним новинним ресурсам, користувацькому контенту та матеріалам громадянської журналістики: епоха «друкованого слова» поступилася «цифровій епосі», що спричинило появу потреби в «цифровому виживанні» (Teslenko, 2023, p. 65). Сучасний інформаційний масив є транстериторіальним, оскільки не обмежується кордонами або доступом споживачів до нього. Завдяки сучасним інформаційно-комунікаційним технологіям новини чи інформація є доступними кожному користувачеві мережі Інтернет через систему

¹ Гладких В. Теорія брехні та практика маніпуляцій: як РФ вкидає фейки в український інфопростір. Слово і діло. 2020. URL: <https://ru.slovovidlo.ua/2020/09/15/kolonka/valentin-gladkix/politika/teoriya-lzhi-i-praktikamanipulyacij-kak-rf-vbrasyvaet-fejki-ukrainskoe-infoprostranstvo>

новинних порталів та агрегаторів, цифрових медіа, месенджерів, соціальних мереж тощо (Vovk, 2025). Технологічна простота копіювання, вставлення, переходів за посиланнями й поширення контенту в інтернеті сприяла масштабному поширенню хибної інформації та дезінформації. Генеративний штучний інтелект спрощує створення надзвичайно правдоподібних фейкових зображень і новинних матеріалів будь-ким. Часто такі матеріали спеціально сфабриковано для того, щоб викликати прогнозовані емоційні реакції, та розміщено на певних сайтах («засівання») з метою спонукати читачів до їх масового поширення. В інших випадках контент, який має «забруднену інформацію», можуть створювати й поширювати за допомогою «ботів» – комп’ютерних алгоритмів, які імітують поведінку людей під час обміну інформацією, але здатні робити це швидко й автоматично¹. Така інформація блискавично поширюється; може «клонуватися» в геометричній прогресії шляхом численних перепостів або усного переповідання; охоплює широку аудиторію незалежно від територіального перебування окремого користувача мережі Інтернет; викликає зворотний зв’язок у вигляді емоції й інших піктограм або психологічно-емоційних реакцій чи формування очікуваної поведінки.

З огляду на поліфонічність сучасного світу, логічно припустити, що розширення інформаційних джерел повинно слугувати швидкому доступу громадян до правдивої інформації. Проте ми постаємо перед двома важливими проблемами: 1) в «умовах демократії інформація відіграє таку саму роль, як насильство в умовах репресивних режимів»²; 2) «інформаційне забруднення» може спричиняти шкоду, змушувати споживачів постійно відсіювати надлишок повідомлень, ускладнює комунікацію, поширює шкідливі наративи тощо³. Отже, явище «забрудненої інформації» є побічним ефектом цифрової доби. Як зауважує К. Уордл, «перспектива цифрової доби спонукала нас вірити, що життя в гіперпов’язаних спільнотах, де можна отримати будь-яку потрібну інформацію одним кліком або свайпом, має лише позитивні зміни. Проте цей ідеалізований образ швидко змінився усвідомленням того, що наша інформаційна екосистема

нині небезпечно забруднена й розділяє нас, замість того щоб об’єднувати»⁴.

Термін «забруднені новини», на думку К. Уордл і Х. Дерахшана (2017), є більш коректним, аніж «фейкові новини». Видавництво «Collins» 2017 року визнало «словом року» термін «fake news» (фейкові новини), який найчастіше використовувався в заголовках медіа та акаунті Дональда Трампа у Twitter. На переконання видавництва, фейкові новини – це «фальшива, часто сенсаційна інформація, поширена під виглядом новин»⁵. Водночас зауважимо, що цей термін нині не має єдиного визначення й чітко сформульованого змістовного наповнення. Це стало підставою для розробки рекомендацій щодо відмови від терміна «фейкові новини», які були представлені Парламентським розслідуванням у Великій Британії з питань дезінформації та фейкових новин: «натомість прийняти узгоджене визначення слів “хибна інформація” (misinformation) та “дезінформація” (disinformation). За наявності єдиного визначення й чітких інструкцій для компаній, організацій і держави можна забезпечити узгодженість значень у різних сферах, що стане основою для регулювання й контролю»⁶.

Зауважимо, що термін «фейкові новини» нині є дискредитованим, адже, згідно з методологічним підходом, він уже не відображає сутність новин та інформації, які є неправдивими або спеціально створеними й поширеними для досягнення конкретних цілей, зокрема й для підриву національної безпеки держави. Термін «фейкові новини» часто не може охопити ту інформаційну реальність, у якій ми нині живемо, та адекватно її описати. Фейкові новини існують у межах ширшої екосистеми інформації, яку умовно називають «забрудненою». Водночас у структурі «забрудненої інформації» переважає інформація, яка не є фейковою: по-перше, частина такої інформації є правдивою (справжньою), але вирваною з контексту або спотвореною; по-друге, таку інформацію не можна називати фейковими новинами, адже це «старі чутки, меми, змонтовані відео, гіперцільова

¹ Fake News», Lies, and Misinformation. *Library*. 2026. URL: <https://guides.lib.umich.edu/fakenews>

² Гладких В. Теорія брехні та практика маніпуляцій: як РФ вкидає фейки в український інфопростір. *Слово і діло*. 2020. URL: <https://ru.slovoidilo.ua/2020/09/15/kolonka/valentin-gladkix/politika/teoriya-lzhi-i-praktikamanipulyacij-kak-rf-vbrasyvaet-fejki-ukrainskoe-infoprostranstvo>

³ Verified L. Types of Information Disorder. *Pavilion*. 2025. URL: <https://pavilion.dinfos.edu/Article/Article/3582943/types-of-information-disorder/>

⁴ Wardle C. Understanding information disorder. *First Draft*. 2020. URL: <https://firstdraftnews.org/long-form-article/understanding-information-disorder/>

⁵ Видавництво Collins назвало «Fake news» поняттям року. *MediaSapiens*. URL: <https://ms.detector.media/presa-u-sviti/post/19957/2017-11-03-vydavnytstvo-collins-nazvalo-fake-news-ponyattyam-roku/>

⁶ Why «fake news» is a flawed term. *Social media, Online Disinformation and Elections*. 2022. URL: <https://gate-socmedia.sites.sheffield.ac.uk/topics/fake-news>

“темна реклама” та старі фотографії, що повторно публікуються як нові»¹.

З огляду на це, можемо виокремити дві причини не послуговуватися терміном «фейкові новини», а саме: 1) він використовується в політичній сфері на позначення медіа, які поширюють інформацію, невідому для політиків. Такий підхід є оманливим, оскільки це поняття дедалі частіше використовують політики «для опису медіаорганізацій, висвітлення яких вони не схвалюють. Отже, це стає механізмом, за допомогою якого впливові особи можуть обмежувати й обходити свободу преси» (Wardle, & Derakhshan, 2017); 2) цей термін не може охопити весь масив неправдивої, сфабрикованої, спотвореної та маніпулятивної інформації, яка є в інформаційному просторі. Уникання використання цього поняття пов'язане з тим, «що “новини” означають перевірену інформацію, яка становить суспільний інтерес, тому інформація, що не відповідає цим стандартам, не може визначатися як “новини”. У цьому значенні “фейкові новини” є оксюмороном, який підриває довіру до інформації, що повинна відповідати критеріям перевірки й суспільного інтересу, тобто до справжніх новин»².

Широке використання «забрудненої інформації» обумовлено низкою причин (їх перелік не є усталеним, він динамічний і залежить від соціокультурного контексту й потреб у задоволенні інтересів та окреслених завдань). Найчастіше такими причинами є:

- досягнення політичної мети окремими політичними партіями або політичними гравцями для залучення електорату й забезпечення перемоги у виборчих перегонках. Прикладами є форми ведення брудних виборчих кампаній із поширенням інформації, що компрометує суперника, або такої, яка впливає на рішення виборців;

- досягнення перемоги в умовах відкритої та прихованої агресії. Сучасна війна є багатоаспектним явищем, яке охоплює різні впливи на противника в реальному часі та без будь-якої їх послідовності – інформаційний, військовий, фінансовий, економічний, дипломатичний у поєднанні з традиційними військовими методами. А тому медіа, новинні інтернет-ресурси та соціальні мережі наразі стали важливим інструментарієм воєнних дій, вони водночас є і засобом, і місцем ведення війни (Vovk, 2022);

- бажання одержання грошової винагороди: інформація створюється для монетизації контенту;

- пропаганда як просування світоглядних наративів. Терміна «пропаганда» виник у

XVII столітті, його автором вважають папу римського Григорія XV, який використовував його для просування католицької віри. Проте в суспільстві цей термін асоціюється з «обробкою» масової свідомості (Mustafin, 2021, р. 194-195). Зокрема, в умовах російсько-української війни країна-агресорка активно використовує такі наративи, як: «Україна – фашистська держава», «незаконне захоплення влади в Україні», «уряд України – хунта», «українці – бандерівці», «звільнення українців від націоналістів», «керованість уряду України політиками Заходу», «західні цінності антигуманні», «українці – фашисти» тощо;

- прагнення сатириків розважити аудиторію або донести до аудиторії певний меседж (інколи ці два аспекти поєднуються);

- розмивання меж між новинним і розважальним контентом, що сприяє масштабуванню новинних сайтів, постійному оновленню інформації, яка не завжди є правдивою.

Кожен конкретний приклад «забрудненої інформації» може бути зумовлений сукупністю цих причин, які виявляються в різноманітних формах.

Явище «забрудненої інформації», зокрема в умовах ведення мережевої війни, небезпечно тим, що його можуть використовувати як різновид інформаційної зброї для одержання переваги, оскільки нині триває війна п'ятого покоління. Це війна, до складників якої належить: війна в «сірій» зоні, психологічна, інформаційна, кібервійна та біологічна війна (Darshan, 2022). У сучасних реаліях «забруднена інформація» в контексті мережевих воєн є різновидом інформаційної зброї, зокрема інформаційно-психологічної, яка спрямована на морально-психологічний стан окремої особистості, групу людей, суспільство, державу. За допомогою «забрудненої інформації» можна послабити суспільство, спровокувати протистояння та конфлікт культур, деморалізувати збройні сили, зруйнувати державні, політичні, соціальні інститути.

«Забруднені» новини безпосередньо впливають на свідомість реципієнта через маніпуляції, образи, дезінформацію. Таке трактування «забрудненої інформації» характерне для гуманітарного підходу у вивченні інформаційної безпеки індивіда. З огляду на це, до складників сучасного масиву «забрудненої інформації» належить: недостовірна інформація, дезінформація та зловмисна інформація. Водночас слід диференціювати повідомлення, які відповідають дійсності, від тих, які є неправдивими, та повідомлення, які створюються або поширюються «агентами», які мають намір заподіяти шкоду, від тих, які не є такими. К. Уордл і Х. Дерахшан (2017) запропонували типізацію «забрудненої інформації», виокремивши такі її види, як: а) дезінформація (disinformation); б) містифікація (misinformation); в) шкідлива інформація (malinformation).

¹ Verified L. Types of Information Disorder. *Pavilion*. 2025. URL: <https://pavilion.dinfos.edu/Article/Article/3582943/types-of-information-disorder/>

² Там само.

Отже, усю «забруднену інформацію» можна умовно розподілити на три групи:

– дезінформація – слід тлумачити як таку інформацію, яка за своєю природою є неправдивою та навмисно спотвореною задля завдання шкоди окремій людині, соціальній групі, організації чи країні. Як зауважує Н. Кендел (2020), дезінформація є таким контентом, «який навмисно є хибним і створений для шкоди. Її появу зумовлюють три фактори: отримання грошей (фінансовий мотив), політичний вплив, внутрішній чи зовнішній (політичний мотив), або створення хаосу заради розваги чи із соціальною/психологічною метою. Якщо дезінформацію поширюють, вона часто перетворюється на містифікацію та продовжує циркулювати». З огляду на це, особливо небезпечними є навмисне й масове поширення «неправдивих чи упереджених новин з ворожою політичною метою. У таких маніпуляцій є три складники: це скоординована кампанія; вони поширюють неправдиву інформацію, що свідомо змінена; містять політичний намір завдати шкоди»¹;

– неправильна, помилкова інформація (містифікація) – це така інформація, яка є неправдивою, але не передбачає заподіяння шкоди. Прикладом може бути інтерв'ю директора Центру дослідження енергетики О. Харченко, у якому посадовець заявив, що 13 січня 2026 року шістьнадцять балістичних ракет влучили в київські ТЕЦ, і відтоді в столиці почалися проблеми з електро-, водо- та теплопостачанням. Інформація не є шкідливою за змістом, оскільки в такий спосіб О. Харченко намагався донести серйозність ситуації в енергосистемі Києва. Але згодом речник Повітряних сил Ю. Ігнат спростував цю заяву, зауваживши, що в ту ніч загалом по території України було запущено вісімнадцять балістичних ракет, з яких дві було знищено над Києвом, а ще дві поцілили в області. Удари завдано по Харківщині, Дніпропетровщині, Київщині та Запорізькій області. Отже, це приклад помилкової інформації про кількість влучань у ТЕЦ Києва;

– шкідлива або зловмисна інформація – це така інформація, що ґрунтується на реальних подіях і використовується для заподіяння шкоди людині, організації чи країні (Wardle, & Derakhshan, 2017).

Загалом дезінформація, мізінформація та малінформація можуть набувати різних форм, а деякі види шкідливої інформації можуть поєднувати ознаки кількох категорій.

«Забруднена інформація» має негативну конотацію, оскільки, з одного боку, може завдати шкоди, формуючи небажані й небезпечні погляди та переконання у споживачів, а з іншого – засмічує інформаційне поле.

Висновки

Узагальнимо, що проблема «забрудненої інформації» в сучасному світі набула пандемічного характеру, оскільки вона спостерігається в кожній державі, а її поширення може бути результатом спланованої ідеологічно-пропагандистської операції або емоційно-імпульсивної реакції окремого реципієнта. Ступінь, інтенсивність, масштабність поширення такої інформації залежить від ідеологічної вразливості держави й окремих громадян, а також від рівня організації всієї системи безпеки й розробленої стратегії боротьби з ними. Засобами та інструментами протистояння поширенню та сприйняттю «забрудненої інформації», які є недовірними в цій сфері, є розробка нових нормативно-правових актів, ухвалення декларацій і конвенцій. Ця мета може бути досягнена лише шляхом вираженого й органічного поєднання зусиль держави в цьому напрямі (через систему заходів ідеологічного та просвітницького характеру; формування довіри населення до дій владних структур та почуття патріотизму) та індивідуального ставлення окремої особи (формування власної інформаційної бульбашки, володіння навичками критичного мислення тощо) до поширеної інформації в медіа та соціальних мережах.

Подяки

Немає.

Фінансування

Дослідження не фінансувалося.

Конфлікт інтересів

Немає.

¹ Малинка В. Як Франція бореться з фейками: деталі ухвалених законів. *Детектор медіа*. URL: <https://detector.media/infospace/article/142843/2018-11-26-yak-frantsiya-boretsya-z-feykamy-detali-ukhvalenykh-zakoniv/>

References

- [1] Aguiar, J.C.de. (2025). Understanding fake news across disciplinary boundaries: a scoping review of legal, political, and epistemological frameworks. *Revista DCS*, 22(81). DOI: 10.54899/dcs.v22i81.3205
- [2] Atamanova, N.V. (2023). Means of combating fake information in a modern state. *Current problems of domestic jurisprudence*, 3, 3-9. DOI: 10.32782/39221495
- [3] Chernysh, R. (2019). Feik yak odyin iz instrumentiv nehatyvnoho vplyvu na natsionalnu bezpeku Ukrainy v umovakh vedennia hibruidnoi viiny. *Chasopys Kyivskoho universytetu prava*, 2, 109-114. DOI: 10.36695/2219-5521.2.2019.19
- [4] Darshan, H. (2022). *The Evolution of War; From First Generation Warfare to Fifth Generation Warfare*. Retrieved from <https://www.ugc.wionews.com>
- [5] Hilary, I.O., & Dumebi, O.-O. (2021). Social Media as a Tool for Misinformation and Disinformation Management. *Linguistics and Culture Review*, 5(S1), 496-505. DOI: 10.37028/lingcure.v5nS1.1435
- [6] Hryvniak, B., Lopushanskyi, I., & Sapizhak, I. (2024). Disinformation as a threat to the national security of Ukraine in the context of the undeclared Russian-Ukrainian war. *Scientific Bulletin of the Vinnytsia Academy of Continuing Education. Series "Ecology. Public Management and Administration"*, 1, 53-63. DOI: 10.32782/2786-5681-2024-1.07
- [7] Kendel, N. (2020). *Information Disorder Syndrome and its Management*. Retrieved from <https://pdfs.semanticscholar.org/7fde/9debc519cd8450e0d06d3e3559a3d9d7d48.pdf>
- [8] Morse J.C., & Pratt, T. (2025). Information Disorder and Global Politics. *International Organization*, 79(S1), 26-43. DOI: 10.1017/S0020818325101069
- [9] Mustafin, O. (2021). *Breaking the crisis of political regimes*. Kyiv: Vivat.
- [10] Pavlova, T.S., & Pavlov, R.A. (2024). Ontology of Digital Objects and Technological Normativity: New Perspectives for Digital Ethics. *Epistemological Studies in Philosophy, Social and Political Sciences*, 7(1), 86-96. DOI: 10.15421/342419
- [11] Rozgonyi, K. (2020). *The impact of the information disorder (disinformation) on elections*. Retrieved from [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-LA\(2018\)002-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-LA(2018)002-e)
- [12] Teslenko, T.V. (2023). Digital ontology, metaphysics, hermeneutics as factors in the development of the digital economy. *Humanities Studies*, 14, 64-75. DOI: 10.32782/hst-2023-14-91-08
- [13] Vovk, V.M. (2022). Fakes as a threat to national security in the context of hybrid warfare. *Philosophical and methodological problems of law*, 2, 80-85. DOI: 10.33270/02222402.80
- [14] Vovk, V.M. (2025). "Contaminated information" and national security. *Problems of forming and implementing state policy in the security and defense sector: materials of the scientific-practical conference* (pp. 186-188). Kyiv: Kyiv. Institute of National University.
- [15] Wardle, C., & Derakhshan, H. (2017). *Information disorder: Toward an interdisciplinary framework for research and policy making*. Retrieved from <https://rm.coe.int/information-disorder-toward-an-interdisciplinary-framework-for-research/168076277c>

Список використаних джерел

- [1] Aguiar J. C. de. Understanding fake news across disciplinary boundaries: a scoping review of legal, political, and epistemological frameworks. *Revista DCS*. 2025. No. 22 (81). DOI: 10.54899/dcs.v22i81.3205
- [2] Атаманова Н. В. Засоби протистояння інформаційним фейкам у сучасній державі. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2023. № 3. С. 3–9. DOI: 10.32782/39221495
- [3] Черниш Р. Фейк як один із інструментів негативного впливу на національну безпеку України в умовах ведення гібридної війни. *Часопис Київського університету права*. 2019. № 2. С. 109–114. DOI: 10.36695/2219-5521.2.2019.19
- [4] Darshan H. The Evolution of War; From First Generation Warfare to Fifth Generation Warfare. 2022. URL: <https://www.ugc.wionews.com>
- [5] Hilary I. O., Dumebi O.-O. Social Media as a Tool for Misinformation and Disinformation Management. *Linguistics and Culture Review*. 2021. No. 5 (S1). P. 496–505. DOI: 10.37028/lingcure.v5nS1.1435
- [6] Гривняк Б., Лопушанський І., Сапіжак І. Дезінформація як загроза національній безпеці України в умовах неоголошеної російсько-української війни. *Науковий вісник Вінницької академії безперервної освіти. Серія «Екологія. Публічне управління та адміністрування»*. 2024. Вип. 1. С. 53–63. DOI: 10.32782/2786-5681-2024-1.07
- [7] Kendel N. Information Disorder Syndrome and its Management. 2020. URL: <https://pdfs.semanticscholar.org/7fde/9debc519cd8450e0d06d3e3559a3d9d7d48.pdf>
- [8] Morse J. C., Pratt T. Information Disorder and Global Politics. *International Organization*. 2025. No. 79 (S1). S. 26–43. DOI: 10.1017/S0020818325101069
- [9] Мустафін О. Злам кризи політичних режимів. Київ : Віват, 2021. 256 с.

- [10] Павлова Т. С., Павлов Р. А. Онтологія цифрових об'єктів і технологічна нормативність: нові перспективи для цифрової етики. *Епістемологічні дослідження в філософії, соціальних і політичних науках*. 2024. № 7 (1). С. 86–96. DOI: 10.15421/342419
- [11] Rozgonyi K. The impact of the information disorder (disinformation) on elections. 2020. URL: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-LA\(2018\)002-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-LA(2018)002-e)
- [12] Тесленко Т. В. Цифрова онтологія, метафізика, герменевтика як чинники розвитку цифрової економіки. *Humanities Studies*. 2023. № 14. С. 64–75. DOI: 10.32782/hst-2023-14-91-08
- [13] Вовк В. М. Фейки як загроза національній безпеці в умовах гібридної війни. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2022. № 2. С. 80–85. DOI: 10.33270/02222402.80
- [14] Вовк В. М. «Забруднена інформація» і національна безпека. *Проблеми формування й реалізації державної політики в секторі безпеки та оборони* : матеріали наук.-практ. конф. (Київ, 25 трав. 2025 р.). Київ : Київ. ін-т НГУ, 2025. С. 186–188.
- [15] Wardle C., Derakhshan H. Information disorder: Toward an interdisciplinary framework for research and policy making. 2017. URL: <https://rm.coe.int/information-disorder-toward-an-interdisciplinary-framework-for-research/168076277c>

VOVK Viktoriia

Doctor of Law, Professor, Professor of the Department of Theory and History of State and Law of the Khmelnytskyi Leonid Yuzkov University of Management and Law
29000, 8 Heroiv Maidanu St., Khmelnytskyi, Ukraine
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0588-2095>

«Information Disorder» and Fake News

Abstract. The article is devoted to topical issues of the contemporary information space and to the modern understanding of the phenomenon of false and/or harmful information. It is noted that a unified term for designating such information has not yet been established; therefore, most English-language scholars use the umbrella term «information disorder». The article reveals the substantive content of the concept of «information disorder». The substantive content of the concept of «information disorder» is revealed. It is shown that the phenomenon of information disorder is a side effect of the digital age. Particular attention is paid to the differentiation between information disorder and fake news. Based on an analysis of English-language literature, it is argued that the concept of «fake news» is an oxymoron, since in this meaning it undermines trust in the credibility of news as such. The article identifies the reasons for avoiding the use of the term «fake news» today: first, its widespread use in the political sphere to serve the interests of politicians and political parties; and second, its inability to encompass the entire range of false, fabricated, distorted, and manipulative information that exists in the information space. It is demonstrated that the concept of «information disorder» has a negative connotation, as it denotes information that, on the one hand, is capable of causing harm by shaping undesirable and dangerous views and beliefs among consumers, and, on the other hand, pollutes the information environment. The main reasons for the emergence of information disorder are identified, including the pursuit of political goals; achieving victory under conditions of open and covert aggression; the desire for financial gain; propaganda; the intention of satirists to entertain the audience or convey a particular message (sometimes combining both aspects); and the blurring of boundaries between news and entertainment content. Information disorder spreads transterritorially due to the technological ease of copying, reposting, hyperlinking, and similar practices. The main types of information disorder include disinformation, misinformation, and malinformation. In the context of network warfare, contaminated information may be used as a form of information weapon to gain an advantage. The article also identifies effective and ineffective means and tools for countering information disorder.

Keywords: information; information disorder; harm; fake news; propaganda; disinformation; manipulation; narrative; security; national security.